

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. — Posamezna številka po 10 vin. — Naročnina za Nemčijo za celo leto 4 marke, za Ameriko 1 dol. 4 cente. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

RUDAR

Rokopisi se ne vračajo. — Inzerati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri letošnjih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklamacije so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

GLASILO SLOVENSkih RUDARJEV IN FUŽINSKIH DELAVCEV AVSTRIJSKIH.

12. štev.

V Ljubljani, dne 30. aprila 1914.

V. leto.

25

Petindvajset let prvi maj!

Petindvajset let je letos poteklo od onega svečanostnega trenutka, ko so zastopniki na kongresu mednarodnega proletariata v Parizu sklenili praznovanje prvega majnika.

Kakor bi nevidna usoda sama hotela vtisniti vsemu daljšem razvoju in napredku delavske stvari, poseben pomemben simbol, je bil zgodovinski in dalekosežni sklep storjen prav v Parizu, na starih revolucionarnih tleh, kjer je menda ni več pedi zemlje, ki jo ne bi bila v obupni borbi za zlato svobodo prepojila kri borečih se delavcev.

Koga ne bi pretreslo ob spominu na velikansko francosko revolucijo in na komuno leta 1871?

Ni ga kraja, kjer bi zgodovina zaznamovala toliko duševnih in fizičnih bojov, v katerih je naš delavstvo vedno imelo eno izmed najglavnejših vlog, kakor je ravno Pariz; in zato je bilo mesto Pariz za tak sklep, ki je tekom časa zadobil svetovno veljavo, zares najbolj primerno...

Petindvajset let — v žitju posameznega človeka dolga, a v zgodovini ljudstva kratka doba. In dasi v zgodovini kratka, vendar pa doba, polna politične in gospodarske borbe razlaščenega razreda, borbe delavstva za enakost človeških bitij, za gospodarske in kulturne pravice, ki mu jih vladajoči kapitalistični krogi odrekajo.

Mnogo, mnogo se je tekom minulih petindvajset let izvršilo. Mnoge so pridobitve, ki si jih je bojujoči proletarijat priboril in znanost je razvoj zavednih delavskih množic, ki se rekrutirajo domala že iz vseh narodov.

Kakor bi pariški sklep vplil v življensko žilo delavstva novo, osvežujočo kri, je iz malih početkov delavskega gibanja vzraslo veliko. Izrek velikega misleca Marksa »Proletarci vseh dežel, združite se!« je zadobil vidnih znakov.

Bili smo priča znamenitih dogodkov. Izpočetka le male delavske organizacije so se razvile, postale so velike, mogočen činitelj, s katerim hote ali nehote mora razvijajoči se kapitalizem računati. Majsko ozračje je navdihnilo velike združene množice proletariata s koprnenjem po velikih ciljih in idealih, in dasi se mu stavijo na pot na videz nepremagljive zapreke, je njegovo prodiranje uspešno in zmagonosno. Nihče ga na tem svojem pohodu ne more več ustaviti. Veliki socialni boji morajo biti dobojevani, proletarijat je in ostane neizprosno...

Bili smo v teh petindvajsetih letih priča revolucij in krvavih vojsk. Despotične monarhije so se izpreminjale v republike, druge države zopet so izpreminile najvažnejše določbe temeljnih državnih zakonov; primorane so bile proletariatu podeliti političnih pravic itd. Paznemu očesu ni ušlo, da sta v vseh teh prevratih igrala dva faktorja glavno vlogo — na eni strani moderno šolani proletarijat, ki nevzdržno stremi kvišku, na drugi strani pa kapitalizem, ki razvija mrzlično ekspanzivnost in zatira vsak svobodni polet delavskih množic, in ki ve, da je njegovo stališče vzdržno le na upognjenih hrbitih zatiranih trpinov. Velik je njegov pritisk in velika njegova tiranija, a navzlic vsej njegovi moči mu je usoda zapečatenata...

Zrli smo velikanske gospodarske boje, stavke, o kakršnih svet pred Parizom nikoli niti sanjal ni. Delavstvo

obsežne, a despotično vladane Rusije, je pokazalo nepričakovano moč. Generalna stavka delavstva na Švedskem je bila živ dokaz brezdna, ki zija med delom in kapitalom. Ogromna stavka rudarjev na Angleškem je razočaranemu svetu v jarki luči predočila ogromno in nepremagljivo silo, ki tiči v proletariatu, in česa je zmožen ta velikan. Kdo bi mogel naštetiti vse te večje ali manjše praske, ki so vse pravzaprav še le predznaki bodočnosti...

Na vseh koncih in krajih se delavec giblje, se steza ter sili kvišku, kjer si hoče osvojiti prostor na solncu, ki mu gre.

Vse to je povzročil sveži in čisti majski vzduh...

Lani je avstrijsko delavstvo zrlo na petindvajsetletnico svojega enotnega združenja na kongresu v Hainfeldu; letos obhaja z vsem ostalim proletariatom sveta petindvajsetletnico prvega maja.

Hainfeld in Pariz — obe mesti ostaneta v zgodovini avstrijskega delavstva zapisani z neizbrisljivimi črkami.

Vladajoči krogi, za katerimi se je skrival mednarodni kapital in klerikalizem, so si na vse kriplje prizadevali probujati delavstva naše države paralizirati z reakcijo... Vse zama! Žilavosti in vztrajnosti tega delavstva ne more biti kos noben reakcionarni ukrep. Starokopitarstvo in fevdalizem se sicer počasi, toda gotovo umika. Tu in tam kak obupni poizkus, kako bi zadržali socialistično zaplavo, nima uspeha.

Tudi v tem trenutku reakcionarni zmaj steza svoje kremplje... Ustava je takorekoč sistirana in zavlada je za trenotek zopet despotizem. Toda i to ni nič drugega, kakor pojav onemoglosti, ki ne more med širokimi množicami delovnega ljudstva vzbuditi nič drugega nego le odločnejši odpor.

Eneržijo avstrijskega proletariata niso mogle zlomiti ne preganjanje in ne persekucije, ki jih je tekom zadnjih petindvajsetih let delavstvo moralo prenašati. Tudi sedanja reakcionarna gonja bo minila kakor epizoda. Poskrbel bo za to mednarodno organizirani avstrijski proletarijat...

Čarobni majski zrak zadnjih petindvajset let, je prodril tudi v rudniške rove na Slovenskem. Tudi slovenski rudar se je začel ob njem naslajati. Tudi on je zaslutil novo dobo. Nov delavski evangelij socializma je prodril tudi do njega.

Teptani, izmučeni in izkoriščani slovenski jamski trpin se je v majskem ozračju pričel zavedati svoje vrednosti, svojega človečanskega dostojanstva. Kaj čuda, da tudi on vstaja in sili na dan, da tudi njega obsijejo zlati pomladanski solnčni žarki. In prav ima!

Zakaj tudi rudar je že dokazal, da je vreden častnega mesta v mednarodni delavski družini, ki si bo v majskem solncu za vse svoje člane priboril enake pravice. Slava petindvajsetemu prvemu maju!

I. Tokan.

Nezgodno zavarovanje rudarjev uvedeno.

§ 14. avstrijskih državnih temeljnih zakonov kot dobrotnik! Dne 8. aprila t. l. je dunajski uradni list »Wiener Zeitung« objavil cesarsko naredbo, ki odreja, da ima nezgodno zavarovanje rudarjev stopiti v veljavo, nezgodna zavarovalnica za rudarje pa najkasneje z dnem 1. januarjem 1915 pričeti s svojim poslovanjem. Naredba je v splošnem povzročila veliko presenečenje, kajti do sedaj je tega ne pomni nihče, da bi kaka vlada zakone, ki se tičejo delavskega varstva, uveljavljala s pomočjo § 14.

V »Wiener Zeitung« je objavila vlada omenjenega dne cesarsko naredbo, ki določa, da se rudarji splošnemu nezgodnemu zavarovanju pritegnejo in se tako izpolni dolgoletna želja rudarjev. Sicer se je že tudi dozdej ob nezgodah za rudarje postavno skrbelo, a dotične datjave bratovskih skladnic niso zadoščale. Provizije, ki so jih dajale bratovske skladnice, so namreč zelo zaostajale za rentami (renta = odškodnina) splošnega nezgodnega zavarovanja. Dobivali so poškodovanci rente v slučaju popolne delovne nesposobnosti, niso jih pa dobivali v slučajih, ki jih je več, kakor slučajev popolne delonezmožnosti, ki so poškodovanci le deloma za delo nesposobni. Rudarji so to stanje smatrali za zapostavljanje nasproti drugemu industrijskemu delavstvu, ki je že skozi 25 let zakonito za slučaj nezgod zavarovano in to tembolj, ker ravno delo v rudnikih ogrožujejo velike nezgodne nevarnosti. Odpomoč je bila zato potrebna. Že leta 1904. objavljeni »načrt za preosnova in izpopolnitev delovskega zavarovanja« je predlagal, da naj se raztegne nezgodno zavarovanje tudi na rudarje; ravno to le organizatorično izpremenjeno predlaga tudi državnemu zboru predložena vladna predloga o socialnem zavarovanju. Z ozirom na stanje razprav o predlogi glede na socialno zavarovanje ni pričakovati, da se rudarsko nezgodno zavarovanje neposredno reši, je vlada oziraje se na splošne želje leta 1913. vložila zakonski načrt, ki se peča z ureditvijo te zadeve. Z nekaterimi izpremembami je to predlogo poslaniška zbornica sprejela, a ker je bil državni zbor medtem odgođen, se nezgodno zavarovanje ni moglo parlamentarno rešiti. (Gospodarska zbornica namreč ni mogla postaviti rešiti, dasi je bila že po komisiji gosposke zbornice rešena.) Pravi namen te postavodajalne posebne akcije, da se ta preosnova hitro reši in uresniči, bi bil ob daljšem čakanju prepričen.

Cesarska naredba, ki uveljavlja nezgodno zavarovanje rudarjev, slove:

CESARSKA NAREDBA DNE 7. APRILA 1914* o nezgodnem zavarovanju rudarjev.

Temeljem § 14. ustavne postave o državnem zastopstvu z dne 21. decembra 1897. državnega zakona št. 141. odrejam:

§ 1.

Nezgodna zavarovalna dolžnost po določenih postavah z dne 28. decembra 1887. drž. zak. št. 1 iz leta 1888. se raztegne na vse nadzorstvu rudarskih oblasti podvrženih rudnikov (§ 5. splošne državljanske postave) in na podjetja, ki so z njimi v zvezi, kakor tudi na vrtilne

* Obsežena v danes, 8. aprila 1914, izdanem XXXVI. kosu državnega zakonskega lista pod št. 80.

obrate pridržanih mineralij (§ 3. splošne državne postave), nadalje na obrate, ki pridelujejo gorski vosek (ozokerit) in asfalt (§ 19., odstavek 1. postave z dne 9. januarja 1907., državni zak. št. 7.)

§ 2.

Zavarovanje se izvede po posebnem zavarovalnem zavodu (Nezgodna zavarovalnica rudarskih delavcev).

Pri tem zavodu se morajo zavarovati tudi dozdej v zmyslu določil § 19., odstavek 2. postave z dne 9. januarja 1907., drž. zak. št. 7 pri pokrajinskih nezgodnih zavarovalnicah zavarovani delavci in obratni uradniki podjetij za pridobivanje nafte (zemeljsko olje, gorsko olje, petrolej, gorska smola), nadalje se morajo pri tem zavodu zavarovati delavci in obratni uradniki tistih nezgodnemu zavarovanju podvrženih delovršb, katerih uslužbenci pripadajo kakor bratovski skladnici v zmyslu § 11. postave o bratovskih skladnicah z dne 28. julija 1899., drž. zak. št. 127, po členu I. postave z dne 17. septembra 1892., drž. zak. št. 178 Razveljavi se pa § 11., odstavek 2. in § 49., odstavek 2. postave o bratovskih skladnicah, v kolikor tičeta nezgodnega zavarovanja.

Delavci in delovršbeni uradniki, ki so pri kakor bratovski skladnici le v zmyslu § 10., odstavek 2. postave o bratovskih skladnicah le v omenjenem obsegu zavarovani (manj upravičeni člani) se izločijo iz provizijske blagajne bratovske skladnice, ko se uvede zavarovanje s to odredbo.

§ 3.

Na nezgodno zavarovanje rudarjev se smiselno uporabljajo določila postave z dne 28. decembra 1887., drž. zak. št. 1 iz leta 1888 z dne 20. julija 1894., drž. zak. št. 168 in z dne 8. februarja 1909., drž. zak. št. 29, z izjemami, ki se v naslednjem navajajo.

§ 4.

Tretjino članov po predpisu § 12. postave o nezgodnem zavarovanju z dne 28. decembra 1887., drž. zak. št. 1 iz leta 1888., načelstva, ki se mora ustanoviti, imenuje minister javnih del sporazumno z notranjim ministrstvom iz oseb, ki poznajo gospodarske, tehnične in higijenične razmere rudarstva.

Načelstvo voli iz svoje srede načelnika in dva podnačelnika, in sicer tako, da po eden teh funkcionarjev pripada vsaki treh načelstvenih kurij.

§ 5.

Odškodnine, ki gredo upravičencem, določa poseben odbor treh članov, v katerega odpošlje vsaka treh načelstvenih kurij enega v posebnem glasovanju izvoljenega zastopnika in enega namestnika. V slučaju potrebe se lahko pokličejo tudi osebe, ki ne pripadajo načelstvu. Če odsek soglasno ne sklone priznanja ali odklonitve kakega zahtevka ali se ne zedinijo na višino zahtevka ali če to kak član odseka zahteva, sklepa končno veljavno načelstvo zavoda.

Tistemu, ki zahteva odškodnino, se lahko v takem slučaju in sploh v slučajih, ko se odškodnina ne more določiti takoj po smrti ali ko se uveljavi upravičenost odškodnine, lahko načelstvo z navažno večino priznačasne odškodnine.

§ 6.

O sedežu, organizaciji, notranji upravi in o poslovanju nezgodnega zavarovalnega zavoda rudarjev obsegajo podrobnejša določila zavo-

dova pravila, ki jih potrdi notranje ministrstvo za javna dela.

Osobito se mora določiti, kako se odmerjajo in plačujejo zavarovalni prispevki, kako izvajajo aktivno in pasivno volilno pravico člani, kako se volijo zastopniki v načelstvo in v razodišča, o obsegu pravic načelstva, ožjih odsekov in vodilnega uradnika, o mogoči ustanovitvi poslovalnic (ekspozitura), o predpogojih za izpremembo pravil.

Prva pravila izdelata notranji minister sporazumno z ministrom javnih del potrebnečasne odredbe za vživetev zavoda.

§ 7.

Bratovskim skladnicam lahko nezgodno zavarovalni zavod prepusti, da posredujejo glede na promet med obratnimi podjetniki in zavarovanci na eni in z zavodom na drugi strani, osobito se jim lahko prepusti sodelovanje pri nezgodnih poizvedbah. Bratovske skladnice so dolžne, če so pozvane, da tozadevno sodelujejo. Zavodova pravila obsegajo podrobnejša določila.

Bratovske skladnice imajo za svoje sodelovanje pravico, da se jim povrnejo dejanski izdatki in da se za posredovanje odškodujejo. Če se o višini odškodnine ne zedinijo, določi notranje ministrstvo sporazumno z ministrom zunanjih del.

§ 8.

Rudarska glavarstva so pooblaščenca, da za gotove okraje določijo vrednost naravnih dohodkov, ko so zaslišali zaupnike podjetnikov in zavarovancev.

§ 9.

Enake nezgodam, ki se zgode v obratu (§ 1. nezgodne zavarovalne postave) so tiste nezgode, ki se pripete med potjo s stanovanja na delo ali z dela v stanovanje, v kolikor ta pot ni bila prekinjena v lastnem interesu zavarovanca ali ni bila prekinjena s kako premembo, ki ni v zvezi z delovnim razmerjem.

Pri določitvi nezgodne rente tistim osobam, ki radi še nedopolnjene izobrazbe ne dobivajo sploh nobene ali popolne plače, se zaračunava letna delovna plača v izmeri, ki odgovarja najnižjemu delovnemu zaslužku popolnoma plačanih zavarovancev pri delu, za katero se upravičenec izobrazuje.

Za nezgodno rento se pri odmeri nezgodne rente pri mladoletnih delavcih, kakor pri nosačih (Schlepper) in njim enakovrednih, ne sme kot temelj vzeti nižja letna plača kakor 600 K.

§ 10.

Zavarovalni zavod je v vsakem stadiju zdravljenja upravičen, da odvzame bolniški blagajni, ki ji pripada ranjenec, bolniško skrb. V takem slučaju prevzame vse postavne dolžnosti in pravice, ki grejo glede na skrb za bolnike bolniškim blagajnam.

Po dokončanem zdravljenju se lahko ranjencu mesto rente, ki mu gre, določi prosto zdravljenje in preskrbovanje v kakem zdravilnem zavodu le z njegovim dovoljenjem, zavarovalni zavod lahko ranjencu v takem slučaju izplača primerno odškodnino za odpadek zaslužka zaradi podaljšanega zdravljenja.

Ranjenc se lahko nakaže bolnišnici ali zdravilišču na račun njegove rente v vseh slučajih, če zdravljenje namenoma preprečuje ali zavlačuje, v tem slučaju gre svojcem ranjenca v I. odstavku omenjena preskrba.

LISTEK.

Majniški spomini starega rudarja.

Bil je prvi majnik . . .

Pri oknu svoje borne hišice je sedel Primož Kuhar, že priletel delavec v premogovnih rovih. Bil je eden izmed najstarejših še aktivnih rudarjev v T

Zamislil se je stari Primož v prošle, bridke in lepe čase — — —

»Da, tudi jaz sem bil mlad nekdan kakor ste sedaj vi, sinovi moji in drugi mladi znanci,« je govoril Primož sam zase, »toda sedaj sem se postaral. Kaj imam od vsega mojega truda kot vestni in marljivi delavec družbe? Nič! O, pač . . . imam svojo lastno hišo, za katero mi nihče ne more reči, da jo nisem sam napravil. V tem oziru se čutim pač srečnega, kajti pretežna večina mojih tovarišev stanuje in umira še vedno v zaduhlih in temnih luknjah rudniških hiš. Takrat sem bi še mlad, moje roke so bile močne, telo je bilo krepko, ponosno vzravnan in polno energije. Misli moje so bile jasne, volja neupogljiva; — imel sem trdno prepri-

čanje . . . A sedaj? . . . « Stari delavec je potegnil žuljavo dlan svoje desnice preko potnega čela in nadaljeval: »Misli moje niso več tako jasne kot nekdanj; duševno in telesno eneržijo mi je ubil kapital . . . O, na milijone vas je, ki hodite mojo pot! Počasi vam ubijajo telo in dušo; usoda vseh vas je enaka, tlačitelji vaši vam izsesavajo kri in mozeg in končno z vas napravijo še ponižne sužnje, brez vsake volje, brez čuta in mrtve kakor mehanizem stroja.« — Primož se je stresel pri tej misli.

»Ne, ne,« je pričel ves razburjen, »to se nikakor ne sme in ne more zgoditi! Ali je bilo moje delo in delo mojih prednikov ter delo velikih socialističnih mislecev in shloh vse delo človeškega duha zaman in brez uspeha? Ali je ledina tako trda, da jo delavsko časopisje ni v stanu razorati? . . . «

Iz sanjavega bdenja ga prebudi godba, ki jo je slišati od daleč. Prijeten čut obide starega moža, ko nekako mehnično posluša melodične glasove rudarske godbe. Ve, da je danes delavski praznik in da procesija, v kateri se pomika delavstvo, pomeni delavsko manifestacijo. Že jih vidi, Na čelu sprevoda koraka godba, za njo pa se vije dolga vrsta proletarcev. Pred njimi ponosno vihra rdeča zastava z napisom: »Proletarci vseh dežel, združite se!« To zastavo je nosil njegov najstarejši sin.

Kako radostno je gledalo očetovo oko na ponosno vzravnanost postavo svojega sina, ki je, zavedajoč se svojega razreda, ponosno korakal kot vodnik pred svojimi tovariši. Ponosni koraki in jasni pogledi so pričali dovolj, da se je delavstvo pričelo gibati in spoznavati svoj bedni ter skrajno krivični položaj.

Umaknil se je Primož od okna, sedel na stol in začel veselejšje:

»Ni bilo delo zastoj. Dasi je bilo delo težko, naporno, bridko in ovire velike, vendar smo prodrli. Delavstvo se združuje vedno tesneje. Ne dela se razlike med pripadniki posameznih narodov: kar je delavskih slojev se počasi, toda gotovo zbirajo v okrilju socialistične stranke, koje načela jamčijo enake pravice vsem. Ni več daleč čas, ko bodo delavci zahtevali, kar jim gre; to je, da se po praktični reviziji bo odpravil sedanji krivični družabni in gospodarski red in se ga nadomesti s pravičnim, v katerem ne bo nihče po krivičnem užival sadove dela drugih. Proizvajalna sredstva bodo postala skupna last ljudstva, oziroma države. Na čelo skupne uprave bodo prihajali le tisti možje, ki jih bo delovno ljudstvo po svojem lastnem preudarku volilo. Sedanja puhla plemenitaška diplomacija bo izginila. Izginile bodo tudi stavke za povišanje plač in znižanje delovnega časa, ker bodo vse potrebno uredili

Če je po zdravniškem izreku potrebno, da se presodi pravna pravica kakega ranjenca po opazovanju v bolnišnici, se lahko v ta namen ranjenec nakaže za dobo potrebe kake bolnišnice. Stroški, ki zato nastanejo, nosi zavarovalni zavod.

Če se ranjenec določil zavarovalnega zavoda v zmislu določil tega paragrafa ne ukloni brez zakonitega ali drugega važnega razloga, se mu za tisto dobo lahko renta popolnoma ali deloma zadrži.

§ 11.

Razdelitev nevarnostnih razredov (§ 14 nezgodne zavarovalne postave) in njih izpremembe za pri zavarovalnem zavodu zavarovane obrate izvede načelstvo in jo mora potrditi notranji minister sporazumno z ministrom javnih del.

§ 12.

Po tarifu določene zavarovalne prispevke morajo nositi podjetniki zavarovalnih obratov sami.

§ 13.

V zmislu § 37. postave o bratovskih skladnicah z dne 28. julija 1889., drž. zak. št. 127. ustanovljeni osrednji rezervni zaklad rudarskih bratovskih skladnic se nakaže nezgodnemu zavarovalnemu zavodu rudarjev.

§§ 37. in 38. zgoraj omenjene postave se razveljavita.

§ 14.

Obveznost provizijskih blagajn rudarskih bratovskih skladnic za podeljevanje provizij trajno za delo nesposobnim članom obstoji tudi potem, če delonezmožnost povzroči tudi kaka delovršbena nezgoda, ki se mora v zmislu te odredbe odškodovati, a v teh slučajih počiva pravica do invalidne provizije, če kaka oseba, ki ima nezgodno rento zaradi kake prejšnje nezgode in če naknadno dobi pravico do invalidne provizije iz bratovske skladnice v toliko, kolikor oba zahtevka skupno presegata 60 odstotkov tistega delovnega zaslužka, ki je trdni temelj za odmero nezgodne rente. Če znaša invalidna provizija nad 60 odstotkov zaslužka, počiva v izmeri nezgodne rente.

Kolikor časa je ranjenec zaradi nezgode po končanem zdravljenju tako slab, da potrebuje gojitve in postrežbe kakega drugega, počiva pravica do invalidne provizije v toliko (invalidna provizija in nezgodna renta), v kolikor skupna prispevka presegata 90 odstotkov merodajnega delovnega zaslužka.

Svojci ubitih, ki jim gre pravica do nezgodnega zavarovanja, nimajo pravice do provizije po bratovski skladnici.

§ 15.

O nepriznanih odškodninskih zahtevkih po nezgodnem zavarovalnem zavodu rudarjev so izključno poklicana razsodišča razsodišča nezgodnega zavarovalnega zavoda rudarjev, katerim sedež in delokrog določijo odredbe. Ta razsodišča se ustanove ali na sedežih rudarskih oblasti ali pa na sedežih razsodišč delavskih nezgodnih zavarovalnih zavodov.

O teh razsodiščih in o postopanju pred njimi se uporabljajo določila § 38. nezgodne zavarovalne postave.

Kot prislednika pri razpravah razsodišč se udeležujeta dve po ministru javnih del sporazumno s prizadetimi ministri imenovani strokovno izobraženi osebi, nadalje en zastopnik podjetnikov in en zastopnik zavarovancev pri zavodu zavarovanih podjetij. Zastopniki podjetnikov in zavarovancev se izvolijo po ožjih določilih zavodovih pravil.

svobodno izvoljeni ljudski zastopniki. Prišel bo čas, ki bo odklenal hlapčevstvu. Tiranija bo izginila, z njo pa tudi naši tlačitelji in grabeži zemeljskih zakladov. Delo bo težko, zares težko; vendar pa misel na boljšo bodočnost premaga vse; da, tudi krute okove današnjega družabnega reda! Prijetno mi je pri srcu in navdaja me neka sladka radost,« je rekel Primož polglasno, ozrši se ven v krasni pomladanski dan, »ko se spomnim, da sem tudi jaz posvetil svoja mladeniška leta v prospeh delavskih pravic. Ponosen sem na svoje sinove, ker se zavdajo svojega razreda, ter se bojujejo za interese in skupen blagor delavskih mas . . . Kakor se zima umika topli pomladi, kakor pridejo po mrzlem deževnem in vetrovnem vremenu lepi, vso naravo očarajoči dnevi in kakor se razburkano morje zopet poleže, ter se prijazno zrcali v večernem solncu, prav tako bo enkrat konec današnjih tužnih dni in napačila bo nova, za ljudstvo veselejša doba . . . Doba, ko se bomo nazivali brate vsi brez izjeme . . . Militarizem bomo pokopali, ter na njegovem grobu bratsko podali si roke . . . Uničili bomo vojske pravo, ker je izvor nesreče narodov!« Pri tem se naš znanec spomni svoje ranjke žene in polasti se ga bridka žalost; nekako otožno nadaljuje:

Tožba se mora vložiti pri tistem razsodišču, v katerega okrožju leži zavarovanju podvrženi obrat.

Stroške, ki so v zvezi z upravo in s poslovanjem razsodišča, nosi nezgodno zavarovalni zavod rudarjev.

Razsodišča razsojajo tudi v tistih sporih med bratovskimi skladnicami in nezgodno zavarovalnim zavodom, ki nastanejo po uporabi § 14. Pristopno je tisto razsodišče, v katerega okrožju ima sedež prizadeta bratovska skladnica.

§ 16.

V §§ 18., odstavek 2., 28., 29., 30., 31., 50. in 54. nezgodne zavarovalne postave določena ingerenca političnim oblastem, oziroma obrtnim nadzornikom gre na obrate, ki so podvrženi nadzorstvu rudarskih oblasti, le tem oblastem.

V zmislu predpisov nezgodne zavarovalne postave političnim oblastem prepuščene razsodbe se, v kolikor tičejo obratov, ki so pri nezgodnem zavarovalnem zavodu zavarovani, izdajajo po teh (političnih) oblasteh sporazumno z rudarskimi oblastmi.

§ 17.

Državno nadzorstvo nad zavodom izvaja notranji minister sporazumno z ministrom javnih del.

§ 18.

V zasebne zavarovalne pogodbe v zmislu § 61., odstavek 2. nezgodne zavarovalne postave mora nezgodno zavarovalni zavod rudarjev v obsegu § 61., odstavek 2. in 3. te postave poseči, če so bile sklenjene najkasneje 3 mesece pred dnem, ko se razglasi ta odredba.

V § 61., odstavek 3., imenovane postave predpisano naznanilo zavarovalne pogodbe se mora naznaniti po sedežu zavarovalnega obrata pristojnemu rudarskemu glavarstvu.

§ 19.

Ta odredba se uveljavi glede na za izpovedbo potrebne pripravljalne odredbe z dnem, ko se razglasi.

Minister za notranje stvari sporazumno z ministrom javnih del določi, kdaj da se zavarovanje prične, a pričeti se ne sme kasneje, kakor dne 1. januarja 1915. Z dnem, ki se določi za pričetek zavarovanja, se izločijo tudi prej pri pokrajinskih nezgodnih zavarovalnih zavodih zavarovani zavodi.

§ 20.

To odredbo sta pooblaščenca izvesti moja ministra za notranje stvari in za javna dela sporazumno z ostalimi prizadetimi ministri.

Dunaj, dne 7. aprila 1914.

Franc Jožef m. p.

Stürgkh m. p., Hochenburger m. p., Förster m. p., Trnka m. p., Zenker m. p., Georgi m. p., Heinold m. p., Hussarek m. p., Schuster m. p., Engel m. p., Morawski m. p.

Sveta dolžnost.

Organizacija: čarobna beseda novega časa, najmočnejše orožje kulturnega napredka! Organizacija pomeni v današnjem času vse! Brez smotrene organizacije ni mogoč noben napredek. Združenje vseh tistih, ki enako mislijo in hočejo doseči isti cilj, zlasti pa še združenje vseh stiskanih, je življenjske važnosti.

Kakor je stal človek v davnodavnih časih slaboten nasproti naravnim silam, prav tako je tudi brez moči, ako stoji sam v burni reki da-

hašnjega življenja. Tudi najmočnejši in najvztrajnejši človek se mora udati, ako stoji sam v boju življenja. Toda kakor si človek pomaga proti naravnim silam dandanes pred vsem s tehniko, tako mu je najkrepkejša opora — organizacija; z organizacijo si lahko uredi življenje.

Največjega pomena pa je organizacija za rešitev socialnega vprašanja. V njem je rešitev raznih nasprotstev našega gospodarskega življenja. Najhujši nezmisel sedanjega družabnega reda je ta, da mora devet desetih človeštva kljub trdemu delu živeti klavrnno življenje, med tem ko ena desetina, ki zanjo dela teh devet desetih, vkljub svojemu brezdelju živi jako razkošno in si kupiči največja bogastva. Ali mora to tako biti? Ali ni to nezmisel? Ali nimamo pravice in dolžnosti, da se temu upiramo?

Cilj vseh tistih pa, ki nimamo ničesar razven svoje delavne moči in svojih zmožnosti, cilj vseh teh mora torej biti ta, da postanejo tudi oni deležni večjega deleža tega bogastva, delati pa morajo tudi na to, da imajo tudi dovolj časa za uživanje lepote tega sveta. Vsak delavec in uradnik mora imeti to stremljenje, ako hoče dvigniti svoje življenje iz današnje klavnosti. Razmere so dandanes take, da mora vsak obubožati, ako bodo prizadeti roke križem držali. Današnjemu kapitalističnemu gospodarskemu razvoju moramo zastaviti pot nasprotno delujoče sile. In te nasprotno delujoče sile izvirajo edino le iz organizacije in pa iz pravične socialne postavodaje.

Delavska organizacija mora gledati in delati na to, da svojim članom skuša pripomoči do boljšega življenja. Prazno je upanje, da posameznik lahko popolnoma na svojo pest doseže izboljšanje. In čeprav se to morda tupatam kakemu izvoljencu posreči, kaj je s tem pomagano množici? Ako bi ne bilo ogromne množice revnih, bi ne moglo biti majhne množice bogatih.

Svojo samostojnost in moč si delavec lahko osvoji šele v bojni vrsti organizacije. Združena množica delavcev je vedno močnejša, kakor združena množica podjetnikov. Vsaka močna organizacija lahko uresniči zahteve svojih članov.

Tista vez pa, ki veže člane organizacij med sabo, je skupnost koristi vseh članov. Njih stremljenje je enako in sredstva za dosego tega cilja so enaka. Posameznik se da voditi od skupne koristi in skupnost dela zanj. Čim močnejše je čuvstvo vzajemnosti, tem močnejši je vpliv organizacije. Odveč bi bilo razpravljati, zakaj je organizacija tem močnejša, čim več ima članov. To je tako jasno, kakor je dvakrat dve štiri. Kdor ne pristopi k svoji organizaciji, ta škoduje ne samo sebi, ampak škoduje tudi svojim tovarišem. Tak delavec najbrže priznava potrebo organizacije, a vkljub temu ne gre v organizacijo; on bi najrajši žel sadove tujega truda in napore. To je malo častno in tudi kratkovidno. Kajti koliko več bi se lahko doseglo, ako bi pomagali vsi tisti, ki stoje izven vrst organiziranih bojevnikov! Da, največkrat se prav vsled tega nič ne doseže, ker nočejo pomagati tisti, ki niso v organizaciji, bodisi iz strahu, bodisi iz sebičnosti. Zatorej naj si vsak neorganiziran delavec temeljito zapomni besede:

Sveta dolžnost delavca je, da pristopi organizaciji!

Rudarji, agitirajte med svojimi tovariši za pristop v strokovno organizacijo, in širite povsod „Rudarja“ in „Zarjo“.

»Tudi kapitalizem ni nič boljši! Zaradi slabega zaslužka in draginje živil je tudi ona morala hoditi na delo pri rudniku, kjer si je nakopala bolezen, katera mi jo je iztrgala iz rok. . . . To se godi tudi drugim — ni se zgodilo samo meni in vse to zaradi »svetega profita«. Delavstvo, kdaj boš imelo res tvoj pravi majnik? . . . Ali bo delavska mladina hitreje prišla do spoznanja in uvidela potrebo socialnih reform, kakor so to spoznali in uvideli moji sovrstniki? . . .«

Dolgo je premišljeval o tem problemu in zrl ven v krašno naravo. Zadnji žarki zahajajočega solnca so mu oblivali blede obraz. Večerni mrak je počasi legal na zemljo in z drevja na vrtu se je slišalo petje ptičev.

»Oče! — oče! Ali ste nas videli?« se je začul od zadaj krepki glas starejšega sina. Od premišljevanja ves zamaknjeni Primož se počasi obrne proti svojemu sinu in mu poda roko.

»Da, videl sem vaš spreved in — bil sem vesel, zelo vesel in zadovoljen. Zavest, da ste vi mladi bojevnik prav tako, če ne še bolj navdušeni, kakor smo bili mi, me neizrecno veselil. Moja duša je napolnjena z radostjo; v njej prebiva veselo razpoloženje, prav kakor nekdanj ob veličanstvenem majnikovem večeru ob zatonu solnčnih žarkov. Le tako naprej, sin

moj in zmaga bo naša! Premagali bomo v skupni zvezi naše tlačitelje in njih terorizem popolnoma strli, na razvalinah tega pa bomo zgradili novo stavbo pravice in družabnega reda, ki bo ustrezala vsem slojem in narodom.«

Dolgo sta se še oče in sin pogovarjala o tem problemu. Oba sta se strinjala v mislih, nazorih in delovanju. Trdno prepričanje se je bralo z njih čela in bistri pogledi so pričali, da jih navdaja močan žar navdušenja delati dalje za bujbo delavskih mas iz tisočletnega spanja in hlapčevske ponižnosti v novo življenje. V svojem gorečem navdušenju sta oče in sin sklenila, svoje moči naprej podvojiti, ker sta prepričana, da se nahajata na pravi poti, da je to njih dolžnost in da tako delo rodi obilo neprecenljivega sadu med tovariši proletarji . . .

Sin je odšel; Primož pa je še dolgo dolgo gledal skozi okno v krasno naravo . . . Premišljeval je o raznih naravnih pojavih, ki jih je primerjal z usodo človeka . . .

Končno se je vlegel. Na obrazu spečega Primoža je poigral lahan smehljaj, kajti v snu je še videl velik spreved svojih tovarišev, rudarsko godbo in svojega sina, ki je ponosno nesel vihrajočo rdečo zastavo. Vse je vzklikalo: Živel prvi maj!

Zdravnik, ki toži 164 rudarjev.

Dne 4. aprila t. l. se je pred graškim sodiščem končala dolgotrajna razprava o tožbi, ki jo je naperil bratovskoskladnični zdravnik dr. Kniely v Wiesu proti 164 rudarjem v Eibiswaldu, Wiesu in Steyeregu, zaradi žaljenja časti. Stvar je na kratko sledeča:

Zdravnik bratovske skladnice rudarjev v Steyeregu dr. Kniely je svoje dolžnosti zanemarjal tako, da je njegova zanikrnost med tamšnjimi rudarji dala povod veliki nezadovoljnosti in upravičeni razburjenosti. Posledica tega je bila, da so se prizadeti rudarji pri rudniški upravi jeli pritoževati. Ker pa je najbrže tudi rudniški upravi bila malomarnost imenovanega zdravnika že znana, je rudniška uprava rudarjem svetovala, naj sestavijo pritožbo, ki naj jo izroče načelstvu bratovske skladnice. Rudarji so se po tem nasvetu ravnali. Pritožbo jim je na njihovo željo sestavil revirni tajnik, sodr. Cwancger v Ljubnu. Na podlagi vložene pritožbe je dr. Kniely dobil oster ukor. Vsled dolženega ukora se je dr. Kniely čutil užaljenega in je tožil. Ni pa tožil onega, ki je pritožbo sestavil, namreč sodr. Cwancgerja, temveč tožil je vse one rudarje, ki so pritožbo podpisali in teh je bilo 164. Naperil je tožbo proti vsem zaradi tega, da ne bo nihče izmed njih mogel nastopiti kot priča.

Glavni povod za pritožbo je dal rudarjem sledeči slučaj: Rudar Holub je neke noči vsled neke boleznj na pljučih tako nevarno zbolel, da je bilo treba klicati dr. Knielya, ki pa je navzlic temu, da so mu opasnost Holubovega položaja povedali, obisk enostavno odklonil. Pri tem pa si je še kot utemeljitev svoje odklonitve dovolil sledečo »prijazno« in za zdravnika nad vse značilno opazko: Za Holuba tako ni nobene pomoči, vseeno če se mu vbrizgava (špica) v glavo ali pa v r...! Holubova družina je v svojem obupu ob pol 12. uri ponoči poklicala člane predstojništva bratovske skladnice, katerim je Holubov tovariš, ki se je vrnil brez zdravnika prijazno mnenje gospoda dr. Knielya povedal.

Ker tega slučaja dr. Kniely pred sodiščem ni mogel utajiti, je dejal: »No, Holubov slučaj končno priznavam, toda naperil sem tožbo proti obtožencem zaradi tega, ker mi predbacivajo zanikrnost!« — Sedemdnevno obravnava pa je pokazala, da so rudarji dr. Knielyu njegovo zanikrnost predbavicali povsem upravičeno. Sploh je dr. Kniely naravnost »imeniten« zdravnik, kar so dokazali zelo mnogi drastični slučajji, izmed katerih jih navajamo le nekaj.

Rudar Altmeister je kot priča povedal, da se je leta 1912. z nekim krampam težko ranil. Dr. Kniely ga je sicer obvezal, podil ga je pa na delo, dasi vsled poškodbe ni mogel stati, tam manj pa hoditi. S težko mujo se je na zahtevo imenovanega gospoda sicer vlekel na delo, s katerim pa je kmalu zopet moral prenehati.

Dr. Kniely je v svojo obrambo dejal, da tudi ta slučaj priznava, da je pa ravnal v interesu podjetja. Pravil je dalje, da ako namreč kak rudar utrpi kako nezgodo, vsled katere je dotičnik potem več kakor 28 dni za delo nezmožen, pride nezgodna komisija iz Gradca slučaj preiskati, kar pa podjetju vselej povzroča velike stroške! — Zagovornik obtožencev dr. pl. Schallner: Torej zaraditega, da bogatemu rudniškemu podjetju prihranite nekaj kron komisijskih pristojbin, ste težko poškodovanega in za delo popolnoma nezmožnega delavca pošiljali na delo. — Dr. Kniely je na to vprašanje molčal kakor grob.

Rudar Triher kot priča pove, da se je on meseca maja 1913 javil bolnega. Preiskal ga je dr. Kniely, in mu zaukazal, da mora 6 do 7 dni mirovati in počivati v postelji. Ko pa je Triher po preteku tega časa prošil za izplačanje bolniške podpore, je zaznal, da ga je famozni dr. Kniely še istega dne, ko mu je zaukazal počitek v postelji, javil zdravega in za delo zmožnega in mu na ta način bolniško podporo odjedel. Obratni vodja, kateremu je bil Triher dodeljen mu je svetoval, naj sedaj zahteva, da mu bolniško podporo povrne dr. Kniely, ker je ta povzročil, da se mu ne more izplačati. Triher se je potem zopet podal na delo, toda takoj prvi dan se je na lesnem prostoru brez zavesti zgrudil na tla.

Mnogo delavcev je ta vzor zdravnik zdravil (pravilno davil) kar na »dištanco« ne da bi bolnike bil sploh videl! Priča Drabecova je pripovedovala, kako je dr. Kniely zdravil njenega sina, ki je imel hudo vročinsko bolezen. Dvakrat je poslala ponj, prišel pa ni, pač pa je na hudi vročinski boleznj bolnemu sinu poslal neki »Thee« za prsa. Obiskal ga ni nikoli in ga seveda tem manj videl, a vzlic temu ga je proglasil za simulant. Posledica tega je bila, da je njen sin, ki je bil bolan na smrt, bil odpuščen iz dela! — Priča Marija Pongrac je pripovedala tudi slično dogodbo. Njen sin je imel na nogi hudo oteklino, katera se mu je

gnojila tako, da ni mogel hoditi. Na opetovano prošnjo je dr. Kniely sicer obljubil, da pride, a prišel ni nikoli. Sina je končno morala prepeljati v bolnišnico. Priča Masser: Imel sem katar v goltancu, dr. Kniely mi je zoper to bolezen poslal neke praške, ko sem te praške zavžil, pojavile so se mi hude bolečine v želodcu. — Taki slučajji so bili seveda posledica »zdravljenja na dištanco«. Mrtve dr. Kniely ni šel ogledati nikoli, tega za napravo mrtvaških listov očitvidno ni bilo treba! Navedli smo le nekatere izmed slučajev, katerih pa je neverjetno mnogo. Uganka pa je tudi, kje je ta dr. Kniely, ki je imel toliko masla na glavi vzlet toli drzno čelo, da je šel toliko rudarjev tožiti! No, vojska proti vsem se je gospodu doktorju slabo izplačala.

Prizadeti rudarji so temu ne zdravniku ampak krvniku pri sodnji pošteno zakurili. Kopje se je obrnilo proti njemu. Vseh 164 obtoženih rudarjev je sodišče oprostilo, dr. Kniely pa mora plačati vse stroške, ki znašajo okrog 4000 kron.

Gospodarski pregled.

Trboveljska premogokopna družba.

Upravni svet Trboveljske premogokopne družbe je imel dne 28. marca t. l. sejo. Sklenil je na tej seji, letošnji občni zbor akcionarjev sklicati na dan 28. aprila. Upravni svet bo občnemu zboru predlagal razdelitev čistega dobička, ki znaša 1.446.775 kron. (Za prejšnje poslovno leto je čisti dobiček znašal 700.976 K.) Povišana obratna glavica, ki znaša sedaj 9.800.000 K bo gospodom akcionarjem to pot vrgla 6 procentno dividendo, kar znaša 12 K na vsako akcijo oziroma delnico. Nekaj bodo tudi porabili za povečanje raznih fondov. Po izplačilu nagrad pa bodo končni znesek 176.492 kron prenesli na račun tekočega leta. Povišanje dividend je zlasti omogočil zelo ugodni trgovski položaj in velik odbit premoga iz družbenih premogovnikov. Premogovniki na Štajerskem, Kranjskem in v Istri so se obnesli zelo dobro. Le tovarna za cement, kakor je to po celi državi v ti industrijski panogi slučaj, znamenje izgubo.

Ali čujete tovariši v Zagorju, Trbovljah, Hrastniku, Kočevju in Labinju? Trboveljska premogokopna družba se hvali, da so se njeni premogovniki dobro obnesli, niti toliko poštenja nimajo gospodje, da bi rekli, da se ste vi obnesli, ker ste garali za žive in mrtve. Po njihovem mnenju se niste obnesli vi in vaša delovna sila ampak obnesli so se premogovniki! Kaj bi bili in koliko vrednosti bi imeli ti premogovniki brez vaših rok in brez vašega dela? Nič ne bi bili in nobene vrednosti ne bi imeli! Premogovniki so se obnesli, a vas je gospoda zmerjala z lenuhi! Sedaj se vidi kakšni lenuhi ste bili, neznatno številce akcionarjev si bo za vašo lenobo in na vaš račun razdelilo 1 milijon 446 tisoč 775 kron.

Kakšne pa so vaše »dividende« tovariši? Niti do sitega se pri težkem delu niste mogli najesti, marsikaterega izmed vas je za »dividendo« zadela nesreča tako, da ostane vse svoje življenje pohabljen, sami sebe in svojih otrok ne morete pošteno oblačiti, stanujete v premnogih slučajjih v stanovanjih, ki so več ali manj podobni medvedjim brlogom in končno si oglejte svoje roke, na njih najdete tudi »mastne dividende« v obliki krvavih žuljev!

Torej, za maloštevilne akcionarje, ki let in dan po raznih mestih in ob morskih kopališčih s svojimi družinami uživajo »počitnice« je denarja dosti. To so dividende.

Dividende pa, ki jih dobivajo in uživajo na drugi strani mnogoštevilni delavci za to, ker so žrtvovali vse, kar so imeli, namreč svojo telesno in duševno moč in silo ter zdravje, se imenujejo mizerija.

Kaka razlika med podjetniki in delavci! Akcionarji Trboveljske premogokopne družbe so riskirali in žrtvovali do malega 10 milijonov kron, riskirali in žrtvovali so jih premišljeno in računali so, da se jim bo vloženi kapital potom vsakoletnih dividend stoterokrat povrnil, skratka, da bodo »želi«. In res, sedaj »žanjejo«.

Želi pa bodo gospodje na račun rudarjev toliko časa, dokler tudi rudarji sami ne bodo prišli do spoznanja, da morajo tudi oni riskirati in žrtvovati tako, kakor to delajo podjetniki. Tako, kakor so trdno združeni in v najraznovrstnejših oblikah do zadnjega organizirani vsi podjetniki in akcionarji, tako se morajo trdno okleniti svoje strokovne organizacije tudi vsi v rudništvu uposljeni delavci.

Zato naj bo tovariši vaša parola: vsi v organizacijo, vsi v Unijo rudarjev avstrijskih in potem bodete želi tudi vi.

Delavsko združništvo.

Konsumna društva smejo prodajati blago tudi nečlanom! Najvišji sodni dvor je te dni razsodil, da smejo konsumna društva prodajati blago tudi nečlanom. Doslej so namreč voditelji

konsumnih društev bili kaznovani, ako so prodajali blago nečlanom. Najvišji sodni dvor je razpravljal namreč o naslednjem slučaju: Vsled ovadbe nekega trgovskega društva proti gospodarski zadrugi v Klatovu je državno pravdnštvo vložilo tožbo zaradi prestopka § 88. združnega zakona, ker je zadruga proti določilom svojih pravil, da sme prodajati le članom, prodajala umetna gnojila tudi nečlanom in kupovala seno od nečlanov. Načelnik in neki odbornik zadruge sta bila vsled te obtožbe pred okrožnim sodiščem v Plznu obsojena na 30 K globe. Oba obsojena pa sta proti obsodbi vložila ničnostno pritožbo zaradi nepravilnega presojanja omenjenega slučaja. Od strani generalne prokurature je izjavil prvi državni pravdnik dr. Weiß, da mora proti dosednji judikaturi najvišjega sodnega dvora, ki je n. pr. v slučajih, ko je kako konsumno društvo kupčevalo z nečlani, vedno obsodil funkcionarje, predlagati, naj se obsodba razveljavi in obtoženca oprost. Kasacijsko sodišče je pod predstvom sodnega svetnika Tesarja po kratkem posvetovanju tudi obtoženca oprostilo, ker ni smatrati prekoračenje pravil zadruge kot prekoračenje postavnega delokrega zadruge in se zato v navedenem konkretnem slučaju ne more smatrati prodajanje nečlanom kot prestopok po § 88. združnega zakona.

Razsodba, ki jo je izrekel najvišji sodni dvor dne 20. aprila t. l., je zelo pametna in velja za vse zadruge, ker govori zakon le o zadrugah, torej tudi za delavske zadruge, konsumna društva itd.

Marsikateri »prijatelj« naših konsumnih društev bo sedaj imel zamašena usta. A tudi marsikatero okrajno glavarstvo in sodnik.

„Kibici.“

Naši klerikalci se obnašajo ravno tako, kakor kak »kibic«, ki gleda dvema igralcema v karte in kadar eden izmed igralcev kaj dobi, to prišteva na svoj rovaž, češ, meni se imaš zahvaliti, ker sem dobro — kibiciral.

Komaj je vlada uveljavila zakon o nezgodnem zavarovanju, za katerega so se rudarji borili skozi 25 let in je ta boj od svojega obstanka vodila naša Unija rudarjev avstrijskih, že prihajajo klerikalci in si skušajo tudi oni prilaštiti nekaj zasluge na ravnokar pridobljeni pridobitvi.

Celovski »Mir« v svoji številki z dne 18. aprila t. l., med drugim na primer pravi: »Tudi naše slovenske krščanske delavske (?) organizacije so vsrajno in odločno (o, hudiča!) zahtevale, naj se rudarji za slučaj nezgod zavarujejo.«

Na bahavost in lažnjivost voditeljev naših krščanskokatoliških in papežkih in rimskih in rimsko mednarodnih in podrepniških in slovensko-narodnih in kaj še vse delavskih organizacij smo že zdavnaj navajeni. Vendar bi pa črni gospodi svetovali, naj se nikar preočito ne baha s tujim perjem in svojo baharijo naj nikar do ostudnosti ne pretirava.

Resnica na stvari je, da so vse te ničle, katerim pravijo klerikalne delavske organizacije na nezgodnem zavarovanju rudarjev tako nedolžne, da bolj nedolžne biti ne morejo.

Klerikalni ajmoht tej svoji bahariji gotovo niti sam ne verjame. Poleg tega pa je vsaka pretirana laž, vseeno, čeprav je izrečena na »katoliški podlagi«, precej obskurna in nima vsak tako kosmatega želodca, da bi jo prebavil. Prenese jo kvečjemu kak klerikalni osliček.

Iz bratovskih skladnic.

Zapisnik

rednega občnega zbora združene bratovske skladnice v Trbovljah, ki se je vršil dne 29ega marca 1914 v čakalnici vzhodnega okrožja št. 1.

Navzočih

je od 85 volilnih mož 67. tako da predsedniku glasom § 71 pravil pripada 33 in pol glasov.

Dnevni red:

1. Volitev nadzorstva.
2. Volitev enega člana v predstojništvo namesto vpokojenega Josipa Zupana v Ojstrem.
3. Letni račun.
4. Prememba pravil in sicer glasom vloge z dne 16. februarja 1914, po kateri se ima izpremeniti odstavek 7 § 14 sedanjih pravil. Ta odstavek naj se v zmislu omenjene vloge popolnoma razveljavi, ter nadomesti s sledečim besedilom: »Onim članom, ki se vsled boleznj nahajajo v bratovskoskladnični bolnišnici ali pa v kaki drugi bolnišnici, se za čas bolnišnične oskrbovanja izplača polovica bolniške podpore.«
5. Sklepanje glede tehnično zavarovalne bilance, ki se jo mora sestaviti koncem leta 1914, pri kateri priliki naj bi se vzel ozir na stare člane, za katere naj bi se sedanji zaslužek 1 K 60 vin., ki služi kot podlaga za preračunanje provizije, povišal na 2 K. Obenem pa naj se tudi zahteva, da zavarovalni tehnik več-

je izdatke, ki jih tako povišanje povzroči, naznani.

6. Raznoterosti.

Potem, ko je predsednik konstatiral sklepčnost občnega zbora, pozdravi na občni zbor došlega zastopnika c. kr. rudniškega urada v Celju, gospoda c. kr. rudniškega nadkomisarja Bruno Bauerja, in otvarja občni zbor.

I.

§§ 65 in 76 pravil se prečita in volilnim možem razloži. Na predlog volilnega moža Mozetiča Antona se z vsklikom v nadzorstvo soglasno izvolijo:

Jazbec Ivan, kopač v Trbovljah; Učakar Jože, kopač v Trbovljah in Jazbec Ivan, kopač v Hrastniku. Izvoljeni izmed svoje srede izvolijo in sicer: Jože Učakarja za predsednika in Ivan Jazbeca v Trbovljah za predsednikovega namestnika. Vsi izvoljeni odgovarjajo določilom pravil.

II.

Na mestu dosedanjega člana predstojništva Jože Zupana, ki je stopil z dnem 1. marca t. l. v pokoj, se na predlog volilnega moža Ivana Jazbca iz Hrastnika v predstojništvo soglasno in z vsklikom izvoli Rahle Franc. Tudi ta odgovarja določilom pravil.

III.

V zmislu § 74 pravil, odstavek 2, izvoli občni zbor volilnega moža Alojzija Kaufa kot predsednikovega namestnika, ki predseduje za čas razprave in sklepanja o ti točki dnevnega reda občnemu zboru. Izvoljeni prevzame predsedstvo ter pozove nadzorstvo, naj poda glede računskih zaključkov provizijske in bolniške blagajne za leto 1913 svoje pregledniško poročilo. Nadzorstvo poroča, da je vse račune našlo v redu, kar je s svojimi podpisi tudi potrdilo; predlaga, naj se letne računske zaključke odobri. Občni zbor na to letne računske zaključke soglasno odobri, nakar predsedstvo prevzame zopet gospod ravnatelj Heinrich.

IV.

V zapisniku označeni predlog z dne 16. februarja 1914 občni zbor z vsemi glasovi proti glasovom rudniškega zastopnika sprejme. **Proti temu sklepu izreka predsednik protest.**

V.

To točko občni zbor soglasno izpremeni v sklep z dostavkom, da imajo oni člani, za katere imajo veljavo določila § 78 pravil enako onim § 23 pravil podvrženim članom po vsakokratnih 5 letih članstva uvrščeni biti v višji provizijski razred.

VI.

Volilni mož Kisovec Jože predlaga, naj predstojništvo pouči bratovskoskladnične zdravniške, da bodo obolele člane boljše in natančneje preiskavali. Predlog se soglasno sprejme.

Ker se za besedo nihče več ne oglasi, se zapisnik zaključí in podpiše.

Pleskovič, I. r.
zapisnikar.

A. Heinrich, I. r.
predsednik.

Zagorje ob Savi.

Iz letnega računa bratovske skladnice v Zagorju za leto 1913, kateri leži pred nami, posnemamo sledeče podatke:

Provizijska blagajna je imela skupnih dohodkov 147.624 K 48 vin., med temi dohodki se nahaja tudi blagajnični ostanek od leta 1912, znesek 26.349 K 73 vin. Izdatkov je bilo skupno 131.624 K 70 vin., blagajnični ostanek 31. decembra 1913 je znašal 12.999 K 78 vin.

Premoženje provizijske blagajne je znašalo 1. prosinca 1913 757.182 K 28 vin., 31. grudnia 1913 pa le samo še 735.200 K 46 vin. Premoženje se je torej zmanjšalo za 21.981 K 82 v.

Bolniška blagajna je imela skupnih dohodkov 78.920 K 42 vin. V to svoto je seveda tudi všteti blagajnični ostanek od leta 1912, ki je znašal 4209 K 03 vin. **Nadalje se med dohodki nahaja tudi znesek 3338 K 70 vin, ki se je nabral potem glob (kazni).**

Izdatkov je bolniška blagajna imela skupno 73.456 K 92 vin., blagajnični preostanek je dne 31. grudnia 1913 znašal 5463 K 50 vin.

Premoženje bolniške blagajne je začetkom leta 1913 znašalo 42.003 K 61 vin., na koncu istega leta namreč dne 31. grudnia pa 59.184 K 34 vin.

Posebni zaklad za zgradbo bolnice koncem leta 1913 znaša 13.180 K 72 vin.

Zanimiva je postavka glob med dohodki v bolniško blagajno, ki znaša kakor že omenjeno 3338 K 70 vin. Vseh delavcev je zaposlenih pri zagorskem rudniku 1028. Prihaja torej v letu 1913 na vsakega rudarja povprečna globa preko 3 kron.

Trboveljska premogokopna družba torej ni zadovoljna samo s tem, da rudarje do mozga izkorišča in pri delu nečloveško priganja, kakor so v srednjem veku graščaki priganjali sužnje, temveč jim tekom le enega leta od njihovega bornega zaslužka odje naravnost ogromno svoto v obliki glob.

Rudarji, ali bode te tako postopanje z vami prenašali še nadalje?

Iz rudarskih zadrug.

Zapisnik

občnega zborovanja II. skupine rudarske zadruge v Ljubljani dne 25. marca 1914. Kraj zborovanja »Hotel Ilirija« v Ljubljani, začetek ob 10. uri dopoldne.

Navzoči: Tomaž Filipič, načelnik II. skupine, 29 delegatov; predsednik rudarske zadruge dr. Anton pl. Schöppel; zastopnik rudniške oblasti c. kr. rudniški adjunkt dr. Oskar Draš in zadržni tajnik Anton Arko.

Načelnik Tomaž Filipič poudarja, da so bili vsi delegatje pravilno povabljeni, konstatira sklepčnost, pozdravi došle gospode, kakor tudi vse delegate ter se ob otvoritvi zborovanja v lepih besedah spominja ponesrečenih tovarišev v Britof-vremskem premogovniku, na kar se navzoči v znak sožalja dvignejo raz sedeže.

Dnevni red:

1. Poslovno poročilo za leto 1913.
2. Računsko poročilo za leto 1913.
3. Proračun za leto 1914.
4. Volitev odbornikov in njihovih namestnikov.
5. Slučajnosti v zmislu § 62 zadružnih pravil.

K prvi točki poroča načelnik, da je poročilo za leto 1913 že zdavnaj sestavljeno, ni pa še tiskano, kar je povzročila stavka tiskarjev, ki je pravočasno rešitev poročila onemogočila. Z ozirom na to, da je poročilo precej obširno in dobi v kratkem itak vsak delegat po en tiskani izvod poročila, se posebno čitanje poročila opusti.

Pri drugi točki prečita tajnik Arko računsko poročilo, iz katerega je razvidno, da je vpoštevši premoženje iz leta 1912 bilo dohodkov 3679 K 26 vin., izdatkov pa 1824 K. Ostanek čistega premoženja potemtakem znaša 1855 K 26 vin. Poročilo so navzoči vzeli na znanje in podelili poročevalcu odvezo.

K tretji točki prečita proračun za leto 1914 istotako tajnik Arko. Razvidno je iz proračuna, da bodo stroški povprečno znašali 2040 K. Pokrili se bodo ti stroški z rednimi prispevki udov, ki znašajo za vsakega delavca po 6 vinarjev na mesec. Sklene se rudarski oblasti ta proračun predložiti v odobritev.

Nadalje se je pri tej točki tudi razpravljalo o podpori bolnikom, časopisju in drugih nagradah. Znesek, ki se ga je v navedene svrhe sklenilo izplačati, znaša 495 K.

Pri četrti točki dnevnega reda se s pomočjo glasovnic izvoli 5 odbornikov in 5 namestnikov. Oddanih je bilo 30 glasov in je izid volitev sledeči ter so kot odborniki dobili glasov: Tomaž Filipič, kopač v Idriji, 29 glasov; Tomaž Brus, kopač v Idriji, 29 glasov; Pavel Bučič, kopač v Krpani, 19 glasov; Andrej Kraker, kopač v Kočevju, 19 glasov; Alojzij Paher, strojevodja v Krpani, 17 glasov.

Kot namestniki so bili izvoljeni: Ivan Kogej, kopač v Idriji; Franc Zupančič, kopač v Kočevju; Anton Bresac, kopač v Krpani; Ivan Hrastelj, kopač v Krmelju, in Anton Klopčič, kopač v Krpanu.

Pri peti točki povprašuje delegat Kraker, zakaj delavskim članom predstojništva bratovske skladnice v Kočevju ni bilo dovoljeno udeležiti se komisijskega ogleda ob priliki nesreče v premogovniku v Britof-Vremu ter želi pojasniti vzrokov zavrnitve. Navzoči zastopnik rudniškega urada g. Draš tako zahtevo kot neutemeljeno zavrača in pravi, da niti po zakonu niti po pravilih bratovske skladnice ni dopustno (?), da bi kak delegat bil povabljen pregledovati kraj nesreče, ne glede na to, da ima obratno vodstvo dotičnega rudnika pravico delavskim delegatom vstop v rudnik zabraniti. Kar se pa preiskave same tiče, zastopnik rudniškega urada zagotavlja, da so slučaj nesreče v Britof-Vremu preiskale tri inštanice, katerim je brezpogojno zaupati, da so svojo nalogo rešili nepristransko.

Načelnik T. Filipič predlaga nastopne želje idrijskih rudarjev, katere naj bi se priklopile zapisniku in oddale visokemu c. kr. ministru za javna dela in kojih sestava se glasi:

Visokemu

c. kr. ministru za javna dela
na Dunaju.

Občni zbor II. skupine rudarske zadruge, vršeč se dne 25. marca 1914 v »Hotelu Ilirija« v Ljubljani, vlaga potom krajevnega delavskega odbora v Idriji sedečo spomenico.

Rudarji v Idriji so popreje poleg zelo nizke plače dobivali tudi naturalije, ki so bile odmerjene potem, če je bil rudar oženjen ali ne in po številu otrok, za katere je moral skrbeti.

Pri novi določitvi temeljnih mezd leta 1912 pa je bilo mnogo delavcev prikrajšanih, ker pri novi določitvi namreč ni bil vzet ozir na število službenih let in so bili samski rudarji ter oženjeni rudarji brez otrok, uvrščeni tako, da pridejo dotičniki še le po 30 do 39 službenih letih v 5 razred plačilnega tarifa

štev. II. S tem prizadeti delavci niso prikrajšani le na mezdah, temveč tudi pri bolniških dneh rudarji, njih udove in sirote poleg tega tudi še pri pokojninah.

Ker je prikrajšanje zadelo veliko število rudarjev in ker zamore le zadostna hrana dajati delavcem toliko odporne sile, da ne podležejo izredno opasnim nevarnostim, ki prete njih zdravju in ki imajo svoj izvor v delu z živim srebrom, je postala krivična ureditev zelo resna in nevarna.

Imena prikrajšanih delavcev in obseg tega prikrajšanja je razvidno iz visokemu c. kr. ministru za javna dela že svoječasno predložene tabele.

Gospoda ministra za javna dela prosimo, da tozadevno dano že obljubo blagovoli čim preje blagohotno izpolniti in odrediti, da se vse delavce državnega rudnika v Idriji uvrsti v oni plačilni razred, v katerega po svojih službenih letih spadajo, in sicer tako, da bode zaračunana triletna doba napredovanja od dneva vstopa v službo, in da po 27letnem službovanju dosežejo peto stopnjo plačilnega tarifa II.

Delegat Jazbec iz Idrije predlaga, naj se spomenici še doda, da rudarji prosijo, naj se sedanja navada, ki se tiče posebno dodeljevanja 2 m 50 cm visokih odkopov kopačem opusti, ker je tako delo težavno in nevarno.

Z ozirom na to, da je pri idrijskem rudniku vposlenih kakih 150 do 180 delavcev, ki delajo po 10 ur, po novem plačilniku pa dobivajo plačilo le za osemurni delavnik, delegat Alič iz Idrije predlaga, naj bi se dodatno še izrekla prošnja, naj se omenjenim delavcem, bodisi za dve uri posebno plača ali pa naj se tudi za te delavce vpelje osemurni šiht.

Končno se delegatje pritožujejo, da razsodišče bratovske skladnice **že leto dni ne reši nujnih zadev!**

Ker je bil dnevni red izčrpan, zaključí načelnik zborovanje ob 11. uri dopoldne.

Anton Arko,
zapisnikar.

Tomaž Filipič,
načelnik.

Grozne oblike borbe med delom in kapitalom.

Kakor iz Nevjorka poročajo, je v premogovnem okrožju v Koloradu med stavkajočimi rudarji in milico prišlo do hudih, krvavih spopadov. Poročila pravijo, da je prišlo do pravcatega oboroženega upora rudarjev in da zgloda vsa stvar tako, kakor bi se stavkajoči rudarji bili izpremenili v vstaške inzurgente. Razkačeni rudarji so atakirali vojaštvo in ga pognali v beg, nato so prijeli 23 članov rudniških uprav ter so jih z njihovimi ženami in otroci vred nagnali v premogovne jame, nakar so pri jamah nahajajoča se jamska poslopja zažgali. Cela koloradska državna milica je na nogah, da napravi red. A tudi rudarji ne počivajo; oborožujejo se, in iz sosednih okrajev je prihitelo na stotine oboroženih rudarjev svojim tovarišem na pomoč.

Neki časopis poroča, da je med rudarji in vojaštvom v Koloradu prišlo že do pravcati bitk. Stavkajoči so si uredili taborišče, na katerem so postavili šotore. Vojaštvo je vsled nekih neznatnih ekscesov na taborišče streljalo in šotore zažgalo. Bil je več mrtvih. Naravno je, da je tako postopanje itak že razburjene rudarje razdražilo tako, da so se jeli oboroževati. Sedaj, pravi dotični list, stoje velike množice dobro oboroženih rudarjev miličarjem nasproti in je vsak trenotek pričakovati krvavih spopadov.

Pri nekem spopadu je bilo 6 stavkajočih rudarjev in 6 rudniških uradnikov ubitih. Pri nekem drugem spopadu so miličarji 2 ženske, 9 otrok in 9 delavcev ustrelili.

V takih razmerah seveda ni prav nič čudnega, če se stavkajoči tudi oborožujejo in milo za drago vračajo.

Blizu Trinina je 600 oboroženih rudarjev obkolilo 200 miličarjev. Kaj se je zgodilo dose-daj še ne vemo, ampak zdi se nam, da so miličarji strahovito naplašali.

V ravno tistem kraju so stavkajoči rudarji nekega rudniškega poslovođa poleg dveh ženskih, enega otroka in dveh drugih moških zaprli v jamo ter zanetili ogenj.

Avstrijski, italijanski in grški rudarji v Koloradu so se obrnili na svoje konzule za varstvo.

Zares, grozne so te reči, ampak kapitalizem hoče tako imeti. Kar so ameriški rudniški oderuhi v svoji požrešnosti sejali, to sedaj žanjejo.

Zahtevajte v vseh rudarskih krajih v vseh gostilnah, Rudarja in „Zarjo“!

Dopisi.

Ena delavska zahteva se vendar uresniči. Znano je prizadetim in tudi neprizadetim delavcem našega rudnika kako nepravilno so bili vsaj nekateri neporočeni delavci uvrščeni v novi plačilni pravilnik. Nekateri so bili za svojimi tovariši, ki so hkratu nastopili delo, zapostavljeni celo za tri plačilne stopnje. Da so trpeli škodo na gosp. in boln. dnini in največ pa še pri naraščajoči družini ter pokojnini je samoobsebi umevno. Zato je bilo s prizadetimi solidarno tudi ostalo delavstvo in je v tem zmislu, da se odpravi ta krivica sprejelo na nekaterih javnih rudarskih shodih ponovne resolucije za izenačenje zaslužka. Ali rud. erar in ministrstvo sta našla na vsako zahtevo polno izgovorov, češ, da izenačenja finančno ministrstvo ne pripusti. Jeseni lanskega leta pa so prizadeti natančen seznam vseh prizadetih, podprli istega z dokazi kakor s službenimi leti, starostjo, plačilno stopinjo ter razliko zapostavljenih stopinj in poslali seznam s prošnjo vred državnemu poslancu sodrugu Maksu Wintru, da on posreduje na Dunaju v prilog idrijskih rudarjev. On in tovariši so v zmislu spomenice v državnem zboru interpelirali in ministrstvo je tukajšnjemu rud. vodstvu naročilo, naj to zadevo spravi v red, ter potem predloži v potrjenje. Kakor čujemo je ta zadeva tukaj že po večini končana in če ministrstvo to, kar je pravilno, potrdi, bo nad 200 delavcev ne le pravilno uvrščenih, ampak bodo oni, ki so od 1. januarja 1912 doslej delali na gosposke dne in pa oni, ki so bili med tem časom bolni, dobili tudi naknadno povračilo. Počasi, ali vendar veliko se da doseči, če nastopa delavstvo solidarno in če se na pravnem koncu loti. Zato pa priporočamo delavstvu vnovič, naj bo solidarno povsod, kjer gre za delavske koristi. Solidarnost delavstva. ene stroke je vredno več kot vse prošnje posameznikov in tudi več kot vse lepe govorce poslancev, če nimajo moči za seboj.

Prvi majnik v Zagorju. Prvi majnik v Zagorju se bo praznoval jutraj ob polu 8. uri s sprevedom od rudniške čakalnice v Kisovcu na Loke, iz Lok po okrajni cesti na Toplice in od tod v Zagorje. Ob polu 10. uri dopoldne javen ljudski shod v dvorani g. R. Hihelčiča. Popoldan veselica na vrtu občnega kons. društva na Lokah. Veselica se prične ob 1. uri popoldan in traja do 8. ure zvečer. Pri sprevedu in veselici svira slavna rudniška godba.

Društvene vesti.

Trbovlje. V nedeljo, dne 5. aprila t. l. vršil se je redni celoletni občni zbor tukajšnje skupine Unije rudarjev avstrijskih. Po rešitvi točke glede poročila funkcionarjev, katerega je občni zbor vzel na znanje, so bili v novo društveno vodstvo izvoljeni sledeči sodrugi in sicer: Ignacij Siter, načelnik; Franc Rinaldo, načelnikov namestnik; Franc Zakonjšek, zapisnikar. Nadalje kot odborniki: Jernej Ajdovšek, Jože Učakar, Anton Pelko in Franc Ajnik. Končno so bili še izvoljeni sodrugi Florjan Majdič, Ivan Marin in Ivan Kačnik kot pregledniki. Z ozirom na dejstvo, da se je v prvem četrtletju samem izposodilo preko 800 knjig iz društvene knjižnice se je sklenilo, nastaviti za ta posel eno izmed sodružic, katera bo vsako nedeljo od 8. do 10. ure dopoldan v društveni pisarni sprejemala in izposojevala knjige. Za vsako izposojeno knjigo iz društvene knjižnice ima dotični član plačati po 2 vinarja. Nabrano svoto se porabi za popravilo starih in nabavo novih knjig.

Sodr. Siter kot načelnik je na to imel daljši nagovor, v katerem je navzoče vzpodbujal na vstrajno delo in neumorno agitacijo za organizacijo. Ako ravno je število članov v pretečenem letu od 300 na 400 poskočilo, ne smemo biti zadovoljni, kajti to število nikakor ne odgovarja ne številu vposlenih delavcev v tukajšnjem premoškopu niti sedanjim razmeram. V tekočem letu moramo število članov na vsak način podvojiti, kar je čisto lahko mogoče, ako vsak izmed nas stori svojo dolžnost. Končno

priporoča navzočim pridno čitanje »Zarje«, ki naj si jo tudi vsak član naroči. Na to je bil občni zbor zaključen.

Pozor, rudarji!

Dne 7. aprila je uveljavila vlada zakon o zavarovanju zoper nezgode za rudarje. Zavarovanje stopi v veljavo najbrže 1. januarja 1915, mogoče tudi še prej. Predpriprave so že v teku. Delavsko ministrstvo je izdalo že vsem rudniškim uradom odlok, da imenujejo zaupnike delodajalcev in delojemalcev, ki bodo sodelovali pri izdelovanju pravil itd. Po različnih rudniških okrožjih bodo poklicani ti zaupniki najbrže iz vrst delegatov rudarske zadruga, ali pa bodo morda imenovani tudi drugi rudarji. Takoj, ko bodo imenovani zaupniki v našem revirju, bodisi da spada pod ljubljanski ali celjski rudniški urad, naj to naznanijo dotičniki takoj podpisane ali pa rudarskemu zaupniku v Trbovljah. Nato bodo dobili navodila za enoten nastop pri onem posvetovanju. Če bo pa treba, skličemo zaupnike tudi na poseben sestanek.

V Zagorju, 16. aprila 1914.

Melhijor Čobal.

Razne vesti.

Plemstvo v naši diplomaciji. Med 76 juristično izobrazbenimi konceptnimi uradniki v zunanjem ministrstvu je 19 grofov, 23 baronov, 10 vitezov, 22 plemičev in samo 8 navadnih državljanov. Od zadnjih so trije v četrtem, eden v petem, trije v šestem in eden v sedmem razredu, to se pravi, da med naraščanjem v naši diplomaciji ni niti enega meščanskega uradnika. Med 10 diplomatičnimi zastopniki je 1 knez (pri Vatikanu), 6 grofov, 1 baron, 1 plemič in 1 meščanskega rodu (Dumba v Washingtonu). Od 20 poslanikov je 1 knez, 7 grofov, 7 baronov, 4 plemiči in zopet samo eden meščanskega rodu (v Rio de Janeiru). Diplomatično osebje teh inozemskih zastopnikov šteje 72 uradnikov, med katerimi so 4 knezi, 31 grofov, 23 baronov, 5 vitezov, 8 plemičev in samo 1 meščanskega rodu (dr. Janotta v Sofiji). Od 104 diplomatov v inozemstvu so samo trije meščanskega rodu. Najvažnejša mesta so sedaj v roki ogrskega plemstva vsled česar je politični in gospodarski vpliv avstrijske državne polovice na zunanjo politiko in trgovinske odnose zelo nazadoval. Bankerotni položaj avstrijskega gospodarstva in politični neuspehi naše države v tujini pač jasno dokazujejo velikanstvo »sposobnost« te gospode.

Kam prihaja Petrov vinar? Pred kratkim umrl kardinal Luigi Oreglia, je kot kardinal kurije prejemal vsako leto 21.500 frankov fiksne plače v zlatu. Kot dekan in komornik »svetega kolegija« je isti kardinal od leta 1895. naprej dobival posebno letno nagrado v znesku 800 frankov. Kot prefekt in tajnik dveh kongregacij ter pokrovitelj treh redovniških družb je g. Luigi Oreglia »zaslužil« vsako leto 14.000 fr. Ko je leta 1873. bil imenovan kardinalom je tudi prejemal dohodke škofije Ostia in je vsako leto iz te škofije pobasal 93.000 frankov, za kar je škofijo tekom 40 let obiskal le enkrat. Sploh so letni dohodki tega starega kardinala znašali samo okrog 138.000 frankov. Duhovska gospoda sama nas uči, da je sin Božji hodil po vročem pesku bos in da ni imel kam položiti svoje glave! In ravno ta gospoda izstradane ter

izmučene delavce »trošta« na boljše plačilo na onem svetu, sama pa venomer na ves glas vpije dajte! Zares, le dajte, dajte »ovčice«, sveti oče in njegovi kardinali v Vatikanu so lačni!

Rado Murnik: Lovske bajke in povesti. I. zvezek Knjižnice Slovenskega Ilustrovanega Tednika. Elegantne, priročne knjižnice v žepnem formatu doslej še nismo imeli; zdaj pa je začela izhajati K. S. I. T., da izpolni to vrzel. Iz lovskega življenja so zajete te povesti, a seveda igrajo vlogo večinoma le takozvani nedeljski lovci; zato je ta knjiga zabavna za vsakogar, čeprav ni lovec ali ribič. Ime Rada Murnika, našega prvega humorista, že jamči za kakovost te njegove nove knjige. Elegantno vezana knjiga R. Murnik »Lovske bajke in povesti« obsega 192 strani ter stane v upravnishvu Slov. Ilustrovanega Tednika (s poštnino vred) in po knjigarnah 2 K 50 v. — Kdor pa se naroči na Knjižnico Slov. Ilust. Tednika, dobi to knjigo za samo 1 K 60 v, kajti naročnina za prvi letnik knjižnice, ki bo obsegal 5 knjig, znaša le 8 K. Naročnina se lahko plača ali vsa naenkrat ali v dveh obrokih po 4 K ali pa v štirih zaporednih mesečnih obrokih po 2 K. Pet elegantno vezanih izbornih knjig za samo 8 K! Naročite se na Knjižnico Slov. Ilust. Tednika!

Zahtevajte v prodajalnah in v konsumih vedno izrecno samo Kolinsko kavno primes, ki je najboljši kavni pridetek. Z njo se napravi najboljša kava, ki ima tudi to prednost, da porabi mnogo manj sladkorja. Kolinska kavna primes se je zaradi svoje izvrstne kakovosti povsod in priljubila njena poraba se še vedno bolj razširja.

Tovariši!

Zahtevajte pri svojih zaupnikih majski spis Slava prvemu maju!
Posamezen izvod stane 20 vin.

I. Jax & sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17
priporoča svojo bogato zalogo
šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Stroji za pletenje
(Strickmaschinen).

Pisalni stroji „Adler“

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

Koder prebivalo Slovenci povsod je razširjen

„Slov. Ilustr. Tednik“

Vsakdo ga rad čita.

Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov.

::

::

Odhod parnikov:

v sev. Ameriko vsako soboto, v juž. Ameriko vsakih 14 dni.

Trst-Newyork, vsako soboto.

Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.

Trst-Kanada, vsak mesec.

Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno glavna agentura za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

Simon Kmetetz Ljubljana,

Kolodvorska ulica šte. 26.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi
AVSTRO-AMERIKANA

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtinčama, električno razsvetljavo, brezžičnim brzoparom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopel i. t. d.

